

מסורת הש"ס

(א) תמורה כג. (ב) תמורה כד. פסחים טו: [נמנחות א.א.]. (ג) [עלי מ: מן קמון עא.]. (ד) [מלת מן דר' יחזקאל משום פלוגתא דר' יהודה לא מוכר במטת ולא בגמלא גס בתוספתא]. (ה) שקלים פ"ב מ"א. ב"מ טו: (ו) שבושת יא. ג'עיל נ. היריות ו. (ז) ג'יל חלצה, [ג'יל דמילא].

תורה אור השלם

1. והשעיר אשר יקח עליו הגורל יקח עליו יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לעזאזל המדקדק: יקרא טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואיכא דמוזינא כו' דלדחינא לעיל מדתנן וכו' אמר:

מוסף רש"י

הפריש שהי חטאות לאחריות. דלס תאבד לחתם יתכפר בחבירה, דהסר רבי מודה דיתכפר בחתם מהס והסעיה חרטה, דאין חטאת שנתכפרו בחתם מהס חלף ע"י כהן דלא נדחו מעולם לא, דהכי יוד הלכה למשה מסיני, דכל דין חטאות המתווסף למס חלף ב'בס' תמורה (נמנחות פ. נח"ח). אמר קרא יעמד וכו'. על כרחך ללמוד שס' מת אחס כריך להביא אחר, דלא לא למאי חלף, אס חלף שאלא חלף, אס חלף מתן דמיס ליתבוט יעמד לפני ה' לכפר עליו, חי למת ה' אלא שס' מת כריך להביא אחר, ועד ממי חוקין להיות חי עד שעת מתן דמו של חטיו, דכמי לכפר עד שיכפר דכמו של סכר, אבל משעת מתן דמוס ואילך א"פ"ס שעיין לא תמורה לפי סדר הקבלאות וכלל ממפר וגו' וסמן אהרן וגו', אס מת אין כריך אחר (ע"פ ח.א.).

תוס' ישנים

ואמר רבי אושעיא ב"ר אבהו: צדקתא (צדקתא צדקתא) בן איהא פלוגתא דכ"ר אושעיא, מ"מ יחא ליה לישב מילתיה דר' אושעיא אליבא דרב. הדי"ש שני הבאות לאחריות ב"ר. הקשה ריב"א הכי מילי והלא אינו יכול להפריש שמי חטאות וז' אחר זו על חטאת אחר, ואמרין בפקין מי שפליגא (עירובין פ. א) כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת שני [ו]אמריקאמר הכא בחלת מתן משעת שאינו חושש דכדור מתן אלא שהשניה שנשאלה חרטה. ואומר רבינו דלא שייך הנה למימר (ובי דלירין) מון דאמר הדיני מפרש שמי חטאות אחת לאחריות חבירה, אחת לשלחיל למון דאמר ב"ר מי שפליגא חטאות התורה נמנחות ופסוק דלקרינן גדול קמיינן מ"מ הכא דאמר לאחריות מילי שמי חטאות, כדאמרין אסר היכא דאמר יקדשו קדשים חטות קדשים דלאחריות קמיינן ואמרין בהמורה אי הך קדשיה

אלא לרב. דלומר בשני שצווג שני קמני ממני' דירעה וצראשון שנדחה יתכפר אמאי הא דייחיד תמות לא מייבני לרבנן דלא מתה דהא נתכפר בדחוייה ואינהו אמרי מפרש לאבדו לאו כאבדו דמי אלא אפי' לר' לא מתה שהרי לא הופרש לתשלומי אבדו שהרי מתחילה היה ראשון קיים ובצביל המשתלח שמת הולך להביא שנים ויחין דלין בעלי חיינ נדחין מעיקרל אי צעי האי מקריב והוה ליה כמפריש שמי חטאות לאחריות שאס יאבד אחד מהן יקריב אט חצירו: ואמר ר' אושעיא. שני ירעה אפי' לרבי שהרי לא הופרש לאבדו: ייין. דמלוה צראשון מעיקרל כי אפרשנין להאי שני אדעתא דליבדו אפרשנין ולא גרע ממפריש לאבדו וממני' רבי היא והכי אמרינן במסכת תמורה דרב כרבי מוקי לה למתני': סנ רבי יהודה **אומר סמוס**. קס"ד צהיאל דקאמרי רבנן ירעה אמר רבי יהודה תמות ועל כרחך לרבי יהודה בעלי חיים נדחין כדקמני נשפך הדס ימות המשתלח: **בשלמא לרבי יוחנן דאמר בשני שצווג ראשון**. תנן ירעה ואמר רבי יהודה עליה תמות מיכפר בשני שצווג שני: **אלא לרב**. דלומר ירעה דמנתי' בשני שצווג שני תנן ועליה אמר רבי יהודה תמות: **במאי מיכפר**. דאילו צראשון לר' יהודה לא מיכפר דלדאמר בעלי חיינ נדחין: **מי סברס וכו' אשני שצווג ראשון קאי**. ובתמתי פליג דכפרישית לעיל: **ואיכא דמוסיב סיי**. הך תיובתא קמיינתא דלדחוינא לעיל (א) ועוד אמר רבי יהודה וכו' דלדחוינא לעיל לרב איכא דמוסיב לה מעיקרל לרבי יוחנן והכי מוסיב לה: **בשלמא לרב**. דלומר לתנא קמל בעלי חיינ אין נדחין ובשני שצווג שני קאמר ירעה ורבי יהודה לאו עליה קאמר ימות היינו דהדר קאמר ועוד לאשמועינן דבעלי חיינ נדחין סבירל ליה ותמות דקאמר צרישא לאו האהוא דלדמרי רבנן ירעה קאי ובתמתי אחא לפלוגי צרישא פליג אחטאת צבור דקאמרי רבנן ירעה ואמר [רבי יהודה] ימות וסיפא מייפליג בבעלי חיינ דקאמרי רבנן אין נדחין ויתכפר צראשון ואחא איכו למימר הוא ימות והשני יקרב: **אלא לרבי יוחנן מאי ועוד**. הא רבנן נמי אמרי ראשון ידחה: קשיא. כדאמרן דיקא ממני' כוומיה דרב: **בשלמא נשפך הדס ימות המשתלח דלא אימעביד מלוסיה**. דס וחוקה צדכריס הנעשים צבגדי לכן כמיא ונריך להביא דס אחר ואי אפשר בלא הגרלה ויחין דלית ליה בעלי חיים נדחים ימות המשתלח הראשון: **אלא מה המשתלח**. למת לו תשלומין שאתה מוזיקו לו להביא שנים ולהגריל ולשפוק דס הראשון הא אימעביד מלוסיה דשעיר המשתלח כל דבר המעביב דס אינו אלא הגרלה צבגד לקבוע גורל של שס על שלו דהא שמענ' ליה לר' יהודה דלומר כל המודה כשר וכל שכן דליתול דלא מעכב לדברי הכל דכי כתיב חוקה אדכריס שהכהן עושה צבגדי לכן ולא על דכריס הנעשים ע"י איש עמי: **לפיוס חי**. שלא ימות עד שעת מתן דמו של חצירו הא אס מת קודס לכן אין כפרת הדס כלום לכך נריך תשלומין וכלל הגרלה אי אפשר וחוקק לשנים וראשון ידחה דהכל מודין בשחוטין שנדחין: **בני העיר ששלחו**. ע"י שליח שקליהן לעצורס למקדש: **אס נתרמה סרומה**. א קופות קודס שגודע שצבדי' **ישנים**. השולחין שצבעת שומרינן לגזברין שהרי ההפסד להקדש שאין הצעלים חייבים לשקול עוד י" (דמנן) (מבבב דף קה). תורמין על האבדו שלא נודע: **ואס לאו**. שלא נתרמה התרומה אין ההפסד להקדש אלא של צעלים לפיכך נשבעין לבני העיר: **נמלאו קאי אלאבדו: החוירוס הגבויס**. קאי אנגבו: ואין עולין להס.

הנעשים צבגדי לכן כמיא ונריך להביא דס אחר ואי אפשר בלא הגרלה ויחין דלית ליה בעלי חיים נדחים ימות המשתלח הראשון: **אלא מה המשתלח**. למת לו תשלומין שאתה מוזיקו לו להביא שנים ולהגריל ולשפוק דס הראשון הא אימעביד מלוסיה דשעיר המשתלח כל דבר המעביב דס אינו אלא הגרלה צבגד לקבוע גורל של שס על שלו דהא שמענ' ליה לר' יהודה דלומר כל המודה כשר וכל שכן דליתול דלא מעכב לדברי הכל דכי כתיב חוקה אדכריס שהכהן עושה צבגדי לכן ולא על דכריס הנעשים ע"י איש עמי: **לפיוס חי**. שלא ימות עד שעת מתן דמו של חצירו הא אס מת קודס לכן אין כפרת הדס כלום לכך נריך תשלומין וכלל הגרלה אי אפשר וחוקק לשנים וראשון ידחה דהכל מודין בשחוטין שנדחין: **בני העיר ששלחו**. ע"י שליח שקליהן לעצורס למקדש: **אס נתרמה סרומה**. א קופות קודס שגודע שצבדי' **ישנים**. השולחין שצבעת שומרינן לגזברין שהרי ההפסד להקדש שאין הצעלים חייבים לשקול עוד י" (דמנן) (מבבב דף קה). תורמין על האבדו שלא נודע: **ואס לאו**. שלא נתרמה התרומה אין ההפסד להקדש אלא של צעלים לפיכך נשבעין לבני העיר: **נמלאו קאי אלאבדו: החוירוס הגבויס**. קאי אנגבו: ואין עולין להס.

הנעשים צבגדי לכן כמיא ונריך להביא דס אחר ואי אפשר בלא הגרלה ויחין דלית ליה בעלי חיים נדחים ימות המשתלח הראשון אלא מה המשתלח (על) וריב"א פירש דלחוקי דעירובין ודאי אחי שפיר (וא') [דאמרן] השומט מודה (של) [על] שטויס חלות דקדשו דלאחריות קא מייחין כדמפרש נמנחות ועירובין. אלא אפילו לר' יוחנן] דלמר לקרנן גדול קמיינן ולא קדשי היינו גבי מודה שאין לאחריות עליו אס אבדו חטות אס אינו מקבל עליו לאחריות, הילכך לא היו תתמל דעמיה לאחריות אבל בני חטאות ולא חתמל לאחריות. ואין נראה לרבינו דדבר תורה נמי כריך להביא להס אחר, ועוד אפילו צבגדה אן אחר זו מודה זו לתמה אמרינן בפרק התורה [פ. א] אבד הלחם כריך להביא להס אחר אבל אבדה מודה אין כריך להביא חתמה בלמל (אין) אחריות הלחם עליו תתמל. מ"ר. בשלמא נשפך הדס ימות המשתלח ב"ר. פי' רש"י דלא נעשים מלח הדס ונריך להביא דס אחר ואי אפשר בלא הגרלה ויחין דלית ליה בעלי חיים נדחים ימות המשתלח הראשון אלא מה המשתלח (אין) יתכן שדס

שני שעירי פרק שישי יומא

הכל מודים שאם נתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה. והא דלדמרי רבנן אין חטאת מתה אלא שנמאל לאחר שפיפרו צעלים תימיה כיון דסבירל להו דאפילו נמאלת קודס כפרה אבודה מתה אמאי נקט דווקא שנמאלת לאחר שפיפרו שצבדה והקריב אחרת ומחמיה ונמאלת הראשונה

תמות ובתמורה פירק ולד חטאת (דף כג:) פריך כי האי גוונא תנן המפריש חטאתו ואבדה והקריב אחרת תחתיה ונמאלת הראשונה תמות טעמא דהקריב הא לא הקריב לא קשה לתרוייהו ר' אלא ולרב הונא דלחם דלומר הכל מודים שאס משן דחטת מסן והקריב שהשניה תמות לא נחלקו אלא צבא לימנך וכו' ומשני מילתא דפשיט קמני דלא פשיט לא קמני פירוש מילתא דפשיט קמני שנמאלת לאחר הקרבה אז אין נריך להאריך ולפרש כלום אבל נמאלת קודס הקרבה וימנין מתה וימנין רועה אס מתכפר צבאינה אבדה השניה מתה ואס מתכפר צבאדה שאין אבדה רועה דרבנן והכי נמי הוה מני למיפרכ מילתא דרבנן גופייהו כדפי' אלא יחא ליה למפרכ מההיא דוהקריב שהיא שגויא צרישא ואחיא כרבנן: **וזה ליה במפריש שתי חטאות לאחריות**. תימיה לי הוה מני לשנויי הא מני ר' שמעון היא דלית ליה רועה כלל בחטאת יחיד ואפילו בהפריש שמי חטאות לאחריות כדמשמע בתמורה (דף טו:) ובפרק המורה (נמנחות פ. פ.) ובכ"י מי שהיה טמא (פסחים דף טז:) ויש לומר דמתנימין לא מתוקמל כוומיה דקמני מתנימין מת אחד מהס מציא שנים אחרים ומגריל עליהס ואיכו אמר לעיל מציא חצירו שלא צהגרלה: **אמר רבי ינאי אמר קרא יעמד חי עד מתי זקוק להיות חי עד שעת דמים של חבירו** **תנן** **התם** **בני העיר ששלחו את שקליהן וגגבו או שאבדו אם נתרמה תרומה נשבעין לגזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן** **נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להן לשנה הבאה** **ר' יהודה אומר עולין להן לשנה הבאה** **מ"ט דר' יהודה אמר רבא קסבר רבי יהודה חובות של שנה זו קריבות לשנה הבאה איתיביה אביי** **"פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן וכן שעירי ע"ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו דברי רבי יהודה רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהם לגדבה שאין חטאת צבור מתה** **א"ל קרבנות**

אבדו וקשה דאס כן הוה ליה זו ואין כריך לומר זו דכיון דתנא תורמין על האבדו שיש לו חלק אף על פי שאבדו ולא יגיע לעולם ללשכה ואפילו הי' יש לו חלק בקופות כל שכן על הגבוי שסופו שגיגע ומפרש ר"י על האבדו שצא ללשכה אלא קודס שנתרמה התרומה ולא מייבני זה דכבר צא ללשכה אלא אפילו על הגבוי שנשעת התרומה והיה ציד שליח ואפילו סופו נאבד ולא הגיע ללשכה ואותם שנים אין הצעלים חייבין צאחריותו ועל העמיד לגבות שלא נתן עדיין לשליח והא דלמר צפ"צ דכחכות (דף קה.) המודר הנאה מחצירו שוקל שקלו דתנן תורמין על האבדו וכו' פירוש דלא קא מהני ליה מידי דצלאו הכי לא היה חייב לשקול מאבדו ובגוי מיייתי דלא מחייב צאחריותו אבל בעתיד לגבות לא איירי דכיון דחייב לשקול אי"כ כששוקל לו שקלו קא מהני ליה: **[ובן שעירי ע"ז שאבדו]** לא ידענא אמאי לא נקט נמי פר העלם דבר של צבור ונראה לי משום דלא פסיקא ליה דליכא נמי פר העלם דבר של כהן משום שטעה ועשה צהוראת עלמנו דהוראת כהן משום לענמו כהוראת צ"ד לצבור וצההוא לא הוי פליגי ר"א ור' שמעון: **ומשום קרבנות**

ידעינן יעמד חי שצריך שיעמדו שנים דהא כבולה שמעתינן לא אשכחן דחיה אלא על ידי שנשאר יחיד אלא כשנאכלו על אחר פליגי לעיל ר' יוחנן ורב אס יוכל לחזור ולרואה אז כיון שמהיה כבר. ורבינו (שמואל) [שמלח] חושב דחיה על ידי גרלה סמי. ורבינו שלמה לוי רואה לומר דחיה לפי שהיה שעה בלא חצירו כיון דלחתי לא ידעינן יעמד חי שצריך לעמוד שטעה על ידי גרלה סמי. בשעירא. על כן נראה לרבינו לפרש בשאל נשפך הדס ימות המשתלח לפי שהיה המשתלח יחיד וזמחה על ידי כן כדחילתא לעיל בכולה שמעתינן [ואפי' דלחתי לא ידעינן] שצריך להיות חי עד שעת מתן דמוס ששלחו שן שער יודע הוא שצריך להיות חי עד שעת מתן דמוס ואי לא נדחה המשתלח, אלא מת המשתלח למת ישפך הדס כיון שלא נפסק (התם) (הדס) כלל אס יגרילו על ידי אחרים יהיה נראה יומר, וקס"ד (דבאל) [דחא] דבעינן שיעמדו (על) שנים היינו לענין דלא מיפסק שער המשתלח גופיה [שלא] נעשה חטוא לא לא

עין משפט ונר מצוה

י א מ"י פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הלכה ה:

ב ג ד מ"י פ"ג מהל' שקלים הלכה ט:

רבינו הגנאל

הכל מודין ר' ורבנן, שאם נתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה. אלא לרב דאמר שניהם ראויין להיקרב, ולמה אמר שני שבווג ראשון יקרב משום דמצוה בראשון מאחר ששנייהו ראויין ואיזה מהן [ש]יקרב יצא ידי חובתו, הוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות, כלומר אם תאבד אחת מהן תהיה חבירתה תחתיה. וא"ר הושעיא המפריש ב' חטאות לאחריות מהכפר באחת מהן ושניה רוצה ולמה שנינו תמות. ופרקינן כיון דסבר רב מצוה בראשון, נחביר מהקריב שהפריש השני שבווג שני, לאיבוד הפרישו, לפיכך ליחיד כי האי גוונא מתה, דהא השניה היא שמבדיר כי לאיבוד הופרשה, לפיכך אמרינן עלה אבודה מתה. וזו השנונה מפורשת במורה פרק ולד חטאת.

ת"ש ר' יהודה אומר תמות המשתלח כו', בשלמא לרב ירישא פליגי בחטאת צבור, תנא קמא אומר רועה כי אין חטאת צבור מתה, ור' יהודה אומר תמות. טיפא פליגי בדחויין, תנא קמא סבר נשפך הדם יביא אחר גוריל עליו ועשוהו לשם וישלח הראשון, ור' יהודה סבר הראשון כבר נדחה משעה שנשפך הדם ואין מהכפין בדחויין, לפיכך א"ר יוחנן ימות. אלא א"ר יוחנן דאמר לא שנה ר' יהודה תמות אלא מפני שדורות כמו האבודה, ומאי ועוד נהא [היא] היא, קשיא. מת המשתלח אמאי תני ר' יהודה ישפך הדם כבר נתקיימה המצוה. כלומר, הגריל עולין והשעיר של שם עשוהו חטאת ואין דבר תלוי ביניהן. ושנינן כתיב יעמד חי לפני ה' לכפר. כלומר, יהיה זה עומד חי עד שיכפר זה הקרב לפני ה', ובמה מכפר. דברו. תנן התם במס' שקלים פרק שיני בני העיר ששלחו שקליהן וגגבו או אבדו או נתרמה לגזברין ששקליהן כו'. ת"ר אין עולין להן לשנה הבאה ר' יהודה אומר עולין. מאי טעמא דר' יהודה קסבר ר' יהודה חובות של שנה זו קריבות לשנה הבאה, ואוחבינן עליה אי הכי דטעמיה דר' יהודה משום דסבר חובות של שנה זו קריבות בשנה הבאה, אמאי תני ר' יהודה בפר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו, נישתויהו ונקריבניהו לשנה הבאה.

ואמר רבי אושעיא ב"ר אבהו: צדקתא (צדקתא צדקתא) בן איהא פלוגתא דכ"ר אושעיא, מ"מ יחא ליה לישב מילתיה דר' אושעיא אליבא דרב. הדי"ש שני הבאות לאחריות ב"ר. הקשה ריב"א הכי מילי והלא אינו יכול להפריש שמי חטאות וז' אחר זו על חטאת אחר, ואמרין בפקין מי שפליגא (עירובין פ. א) כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת שני [ו]אמריקאמר הכא בחלת מתן משעת שאינו חושש דכדור מתן אלא שהשניה שנשאלה חרטה. ואומר רבינו דלא שייך הנה למימר (ובי דלירין) מון דאמר הדיני מפרש שמי חטאות אחת לאחריות חבירה, אחת לשלחיל למון דאמר ב"ר מי שפליגא חטאות התורה נמנחות ופסוק דלקרינן גדול קמיינן מ"מ הכא דאמר לאחריות מילי שמי חטאות, כדאמרין אסר היכא דאמר יקדשו קדשים חטות קדשים דלאחריות קמיינן ואמרין בהמורה אי הך קדשיה

הנעשים צבגדי לכן כמיא ונריך להביא דס אחר ואי אפשר בלא הגרלה ויחין דלית ליה בעלי חיים נדחים ימות המשתלח הראשון: **אלא מה המשתלח**. למת לו תשלומין שאתה מוזיקו לו להביא שנים ולהגריל ולשפוק דס הראשון הא אימעביד מלוסיה דשעיר המשתלח כל דבר המעביב דס אינו אלא הגרלה צבגד לקבוע גורל של שס על שלו דהא שמענ' ליה לר' יהודה דלומר כל המודה כשר וכל שכן דליתול דלא מעכב לדברי הכל דכי כתיב חוקה אדכריס שהכהן עושה צבגדי לכן ולא על דכריס הנעשים ע"י איש עמי: **לפיוס חי**. שלא ימות עד שעת מתן דמו של חצירו הא אס מת קודס לכן אין כפרת הדס כלום לכך נריך תשלומין וכלל הגרלה אי אפשר וחוקק לשנים וראשון ידחה דהכל מודין בשחוטין שנדחין: **בני העיר ששלחו**. ע"י שליח שקליהן לעצורס למקדש: **אס נתרמה סרומה**. א קופות קודס שגודע שצבדי' **ישנים**. השולחין שצבעת שומרינן לגזברין שהרי ההפסד להקדש שאין הצעלים חייבים לשקול עוד י" (דמנן) (מבבב דף קה). תורמין על האבדו שלא נודע: **ואס לאו**. שלא נתרמה התרומה אין ההפסד להקדש אלא של צעלים לפיכך נשבעין לבני העיר: **נמלאו קאי אלאבדו: החוירוס הגבויס**. קאי אנגבו: ואין עולין להס.